

Behoort u al tot het

Guy Standing is een Britse econoom die de 'slachtoffers' van de geglobaliseerde economie bedacht met de term *precariat*: zij die steeds meer in onzekerheid leven. Standings recente doortocht in Brussel legt enkele zwakke punten van zijn verhaal bloot. Maar de kans dat u zich er in herkent, is tegelijk erg groot.

Tekst: Michiel Leen

Het precariat, ontstaan uit de woorden *proletariaat* en *precair*, is volgens Standing *a class in the making*. De Brit doelt op een groeiende groep werknemers die niet meer passen in de klassieke opdeling van midden- en arbeidersklasse. Een hoofdkenmerk van Standings precariat is dat de - vaak tijdelijke - jobs waarin ze terechtkomen geen kans bieden op het ontwikkelen van een (arbeids)identiteit.

Doorgroeimogelijkheden ontbreken in een klimaat van jobonzekerheid, sociale mobiliteit is een illusie, aldus Standing. 'Eens in het precariat beland, is de kans klein dat je er op eigen kracht uit raakt.'

Ook de tijdrovende bureaucratie waarmee mensen geconfronteerd worden wanneer ze in aanmerking willen komen voor een uitkering of een nieuw baantje, zorgt volgens Standing voor vervreemding. Dit zogenaamde *work-for-labour* eist veel tijd op. 'We hebben de mond vol over deregulering, maar op het terrein merk je daar weinig van, integendeel!'

Proletariaat

Eén verontrustende dimensie van zijn verhaal zet Standing herhaaldelijk in de verf: in het huidige economische klimaat kan iederéén kan in het precariat terechtkomen. Zelfs wie het goed heeft en op het eerste zicht niet meteen voor zijn job hoeft te vrezzen, valt ten prooi aan het *bag lady syndrome*: een plotse paniek waarbij men zichzelf op straat ziet belanden door een fout of tegenslag.

Die sfeer van constante angst en onzekerheid is voor Standing cruciaal. 'Als lid van het precariat ben je nooit op je gemak.' Maar ook oudere werknemers, bejaarden met een klein pensioen en overgekwalficeerde schoolverlaters vallen onder Standings vlag. In een geglobaliseerde economie komen ook steeds meer arbeidsmigranten in het precariat terecht, vaak op aansturen van het regime in het thuisland, dat hen wat graag 'exporteert'.

Grosso modo heeft Standing het dus over

de groepen die de gevolgen van de globalisering en economische crisis het hardst voelen. 'Het precariat heeft geen beslissingsrecht over vitale zaken als tijd, geld, ruimte en zekerheid. In die zin lijkt het precariat van de 21ste eeuw op het proletariaat van de 19de en 20ste, al vermijdt Standing wel zijn precariat enkel als slachtoffers te casten. Een relatief kleine groep ziet de arbeidsonzekerheid niet meteen als een probleem en geniet van de relatieve vrijheid die het biedt.'

Geen explosie

Standing belandde vorige week in Brussel als centrale gast op het eerste *Labour Market Seminar* van Randstad. Wanneer een hr-gigant een gastspreker uitnodigt die tijdelijke jobs rekent tot de symptomen van het bestaan als *precariër*, weet je dat het niet om een beleefdheidsbezoek gaat.

Standing richtte zijn pijlen op de flexibilitateis die de moderne arbeidsmarkt in haar greep heeft. Voor Standing is er een duidelijke link met de toename van het aantal tijdelijke en uitzendjobs. 'Een steeds grotere groep mensen komt van de ene tijdelijke baan in de andere terecht. Die doorgedreven flexibiliteit werkt de loonongelijkheid in de hand. Werkzekerheid is voor deze mensen *out of the question*.' Jan Denys, arbeidsmarktexpert bij Randstad, is kritisch voor Standing. 'Ik geef toe dat hij een wervend verhaal heeft, maar het is een *work in progress*. Het concept van een globaal precariat is zo breed opgevat dat het wollig wordt. Om een voorbeeld te geven: het Belgische systeem van dienstencheques wordt door zuster Jeanne Devos gezien als een ideale oplossing voor de bescherming van het Indiase huispersoneel waarvoor zij zich inzet. In België zouden we mensen die via diezelfde dienstencheques werken, volgens Standing als precariat moeten beschouwen...'

Ook de toename van het aantal tijdelijke banen waar Standing het over heeft, vind ik niet terug in de statistieken. Tussen 1985 en 2010 tonen de Eurostat-cijfers een toena-

'Doorgedreven flexibiliteit werkt loonongelijkheid in de hand'

Guy Standing, auteur van 'The Precariat, the new dangerous class'

tijdelijke job en een bestaan in het precariat niet zo absoluut hoeft te zijn als hij voorstelt.' In België leidt een tijdelijke baan vaak naar vast werk, argumenteert Denys. 'Voor landen in diepe crisis snijdt Standings analyse meer hout. Als je mensen - noodgedwongen - lange tijd tegen hun zin in een opeenvolging van tijdelijke banen houdt, is dat slecht voor de samenleving. Het is cruciaal dat mensen de mogelijkheid hebben om door te stromen.'

De vijand!

Daags nadien, voor een internationaal publiek van vakbondsvertegenwoordigers, verwijst Standing half-ironisch naar zijn doortocht bij 'de vijand'. 'Internationale jobbrokers moeten leren omgaan met de nieu-

me met 9 procent. Dat is niet de explosie van *temporary labour* die Standing ons voorhoudt. Ik hoop dat ik Standing ervan heb kunnen overtuigen dat de band tussen een

precariaat?

Een 1 mei-betoging in Madrid. Volgens professor en econoom Guy Standing (Br.) wordt het voor almaar meer mensen steeds moeilijker om te ontsnappen aan economische en sociale onzekerheid.

we realiteit op de arbeidsmarkt', zegt hij als we hem om een reactie vragen. 'Idealiter evolueren ze naar een service voor werknemers, eerder dan de commerciële industrie die ze vandaag zijn. Maar dat betekent ook dat arbeid een proces van *commodification* moet doormaken: het moet worden ontdeaan van de hele koehandel eromheen met bonussen en extralegale voordelen waarvan slechts een minderheid de vruchten plukt, en herleid worden tot een financiële overeenkomst die het resultaat is van een volwassen onderhandeling tussen werkgever en werknemer. Dat vereist een hogere mate van gelijkheid tussen de twee partijen dan nu het geval is. Een gegarandeerd basisinkomen voor iedereen zou een stap in de juiste richting zijn.' Maar ook de vakbonden en andere arbeids-

organisaties krijgen van Standing huiswerk mee. 'Het precariaat heeft aan jullie geen boodschap meer', klinkt het onomwonden. 'Er zijn nieuwe vormen van collectieve actie nodig. Progressieve partijen hebben nog geen agenda als het over het precariaat gaat.' Sociaaldemocratische partijen verwijt Standing dan weer hun *third way*-socialisme uit de jaren negentig. 'Er had meer moeten gebeuren om de sociale zekerheid intact te houden. In de VS deinst men er niet voor terug werklozen hun uitkering af te pakken op basis van een urinetest. Ook elders worden mensen vernederd en van het kastje naar de muur gestuurd als ze op dat systeem terugvallen. Dat hadden sociaaldemocratische partijen zoals *Labour* van Tony Blair en hun Europese collega's niet mogen laten gebeuren.'

COLUMN

JOBAT.BE/COLUMN

Verkiezing

Ook bij Rex Textiles staat de vakbondsverkiezing voor de deur. Wie hoopt om de komende vier jaar te worden vertegenwoordigd door een ridderlijke collega met rebelse blik en ietwat heroïsche zwier, komt voor het eerst sinds lang eens niet bedrogen uit, meent Jos.

Na jaren alleen luie en vadsige vakbondskandidaten te hebben gehad - als ging het om de verkiezing van de prins der padden - komt hij, Jos Mayer op. Een werknemer die het, ondanks zijn kans op promotie, verkiest om te strijden voor andermans belangen. Een man met een tong als het giftigste oplosmiddel uit het magazijn en een vuist die, bij eender welk arbeidsonrecht, door de tafel der ondernemingsraad heen zou durven slaan. Een schril contrast met Suzy en Edwin, de huidige afgevaardigde en haar vervanger, die zo moe worden van het aldoor moeten staan op de rechten van anderen, dat zij er het gros van de tijd gewoon op zitten, koffie drinkend uit een bekertje hun aangereikt door de manager.

Ook in het Comité voor veiligheid en gezondheid ziet Jos zichzelf al druk onderhandelen, in plaats van zoals Ludwig en Carina alleen te denken aan de 'eigen' veiligheid en gezondheid of gemoedsrust. Laatstgenoemden hebben zich immers laten verkiezen om - na een loopbaan als een mijnenveld, bezaaid met het ene na het andere ontslag - op zijn minst vier jaar te zijn beschermd tegen afdanking. En Suzy en Edwin komen, net zoals de vorige keer, op om zich weer anderhalf uur per week thuis te kunnen 'inzetten' voor 'de goede zaak' en om tijdens de werkuren tal van syndicale cursussen te kunnen 'meepikken'.

Schandelijke postjespakkers zijn het die nu, voor hun herverkiezing, gratis sleutelhangers, balpennen en cupcakes uitdelen, terwijl de echte hartenklop van hun campagne eigenbelang is. Nee, gelukkig heeft Rex Textiles ditmaal een alternatief: Jos Mayer die mandjes vol cakekrumels en brokstukken van uiteengegeven balpennen rondbrengt. Met een kaartje erbij waarop staat: 'Dit is wat de huidige vertegenwoordigers u écht geven: zinloos bedrog.'

Ervan overtuigd dat hij eigenlijk al verkozen is - de stemming is nog slechts een formaliteit -, reageert hij vrij kalm als die ene promotie die hij had verdiend, naar een veel onefficiënter iemand gaat, omdat hij door zijn vakbondsympathieën niet meer geliefd is bij het management. Ach, geen heldendom zonder opofferingen.

Tot Ludwig, Carina, Suzy en Edwin herverkozen blijken en hij daar staat te blinken met al zijn idealen en altruïsme. Als zijn gsm gaat en de Internationale weerklinkt die hij heeft ingesteld als beltoon, lijkt dat deuntje in hem te vallen, vibrerend tot tegen zijn middenrif, jeukend bijna. Er zit niets anders op dan het te hummen om het uit hem te krijgen. Hij zingt het, schreeuwt het, terwijl hij zich klam voelt worden, kleverig en de speekselbel uit zijn mond hem de aanblik geeft van iets vadsigs. Iets dat alleen bij gratie van anderen van de ene kant naar de andere kan worden gebracht, zonder door iets veel groters, machtigers te worden platgewalst.

Ruth Lasters is leerkracht Frans in Borgerhout. Van haar verschenen de romans *Poolijs* en *Feestelijk Zweet*. Om de beurt schrijven zij en San F. Yezerskiy de werkweek van zich af.

Na jaren alleen luie en vadsige vakbondskandidaten te hebben gehad, als ging het om de verkiezing van de prins der padden, komt hij, Jos Mayer, op